

نقش هیجان‌پذیری و توانایی خودمهارگری در تبیین رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان

کبری دلاتگر لنگرودی^۱، عباسعلی حسین‌خانزاده^{۲*}، محبوبه طاهر^۳، آرزو مجرد^۴

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران

۲. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۳. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شاهرود، شاهرود، ایران

۴. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۶/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۳۰

چکیده

زمینه و هدف: مفهوم گسترده رفتار پرخطر، دامنه‌ای از رفتارها را در برمی‌گیرد که نه تنها برای فرد دارای رفتارهای پرخطر و افراد مهم زندگی وی زیان‌های جدی به بار می‌آورد، که باعث صدمه غیرعمدی به افراد بی‌گناه دیگر نیز می‌شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هیجان‌پذیری و توانایی خودمهارگری در تبیین رفتارهای پرخطر در دانش‌آموزان انجام شد.

روش: طرح پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی بود. جامعه شامل تمامی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی مشغول به تحصیل در مدارس ناحیه ۲ آموزش و پرورش شهر رشت در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند که ۲۵۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های هیجان‌خواهی (زاکرم، ۱۹۷۱)، خودمهارگری (تانجی، بامیستر و بون، ۲۰۰۴)، و رفتارهای پرخطر (زادمحمدی و همکاران، ۱۳۹۰) استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش همبستگی و رگرسیون چندگانه انجام شد.

یافته‌ها: نتایج آزمون همبستگی نشان داد که بین خودمهارگری و هیجان‌پذیری با رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد ($p < 0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد هیجان‌پذیری و خودمهارگری می‌توانند ۱۲ درصد از رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کنند ($p < 0/0001$).

نتیجه‌گیری: هیجان‌ها خیلی سریع‌تر از منطق و شناخت آشکار می‌شوند بنابراین می‌توانند زمینه‌ساز بروز رفتارهای پرخطر می‌شوند اما خودمهارگری با کمک به تنظیم هیجان‌ها به شیوه‌ای مناسب و تعدیل آنها در کاهش رفتارهای پرخطر نقش دارد.

کلیدواژه‌ها: هیجان‌پذیری، خودمهارگری، رفتارهای پرخطر، دانش‌آموزان

*نویسنده مسئول: عباسعلی حسین‌خانزاده، دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

ایمیل: Abbaskhanzade@gmail.com تلفن: ۰۱۳-۳۳۹۶۰۲۷۴

مقدمه

رفتارهای پرخطر^۱ به مجموعه رفتارهایی مانند استعمال سیگار، مصرف الکل، مصرف مواد مخدر، داشتن رابطه جنسی، خودکشی، و خشونت گفته می‌شود که عموماً در سنین نوجوانی بروز می‌کند. درگیری نوجوانان در رفتارهای پرخطر نه تنها کیفیت زندگی حال آنها را کاهش می‌دهد که حتی بر کیفیت زندگی آنها در بزرگسالی و سالمندی نیز تأثیر می‌گذارد. همچنین رفتارهای پرخطر نه تنها برای فرد بلکه برای خانواده او و همچنین جامعه نیز پیامدهای منفی بسیاری دارد. افزایش نرخ مرگ‌ومیر در دوره نوجوانی، ابتلا به ایدز و بیماری‌های عفونی ناشی از مقاربت جنسی، بیماری‌های ناشی از مصرف سیگار و مواد مخدر، بارداری‌های پیش از ازدواج، کاهش کیفیت زندگی و ... از جمله پیامدهای شیوع رفتارهای پرخطر در میان دانش‌آموزان است (۱). از آن‌جا که بیشتر دانش‌آموزان زمان زیادی را در مدرسه سپری می‌کنند، بروز این رفتارها و نحوه مهار آن یکی از دغدغه‌های اصلی مدارس و آموزش و پرورش به حساب می‌آید. با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده، بروز رفتارهای پرخطر در ایران رو به افزایش است. محمدخانی (۲) و قاضی‌نژاد و ساوالان‌پور (۳) بر افزایش مصرف مواد مخدر در میان نوجوانان و جوانان تأکید کرده‌اند. برخی پژوهش‌ها شیوع رفتارهای پرخطر در میان دانش‌آموزان را ۴۴/۷ درصد گزارش کرده‌اند (۴). همچنین پژوهش‌های بسیاری نشان داده است که بسیاری از رفتارهای پرخطر با هم همبستگی دارند به‌عنوان مثال مصرف الکل با خشونت رابطه دارد (۵) و بودن در معرض خشونت با مصرف مواد و شروع زودهنگام برقراری رابطه جنسی همبسته است (۶). در بررسی علل بروز رفتارهای پرخطر، مؤلفه‌های زیستی و روان‌شناختی بسیاری مورد بررسی و آزمون قرار گرفته‌اند که یکی از این مؤلفه‌ها هیجان‌پذیری^۲ است (۷).

هیجان‌پذیری یکی از شایع‌ترین ویژگی‌های روان‌شناختی در گروه سنی نوجوانان است که زندگی فردی، اجتماعی، و تحصیلی و حتی آینده شغلی آنها را دستخوش تغییر قرار داده و ممکن است فرد متناسب با استعداد ذاتی خویش تحول و پرورش نیابد بنابراین گاهی می‌تواند سلامت روانی افراد را به خطر اندازد (۷). هیجان‌پذیری صفتی است که بر اساس نیاز به هیجان‌ها و تجربه‌های متنوع، پیچیده، شدید، و همچنین تمایل برای انجام رفتارهای مخاطره‌آمیز جسمانی، اجتماعی، قانونی، و مالی تعریف می‌شود (۸). پژوهش‌ها نشان داده‌اند نوجوانانی که تنوع طلب و هیجان‌پذیر هستند بیشتر به دنبال رفتارهای پرخطر می‌روند. افراد هیجان‌خواه فعالیت‌هایی را ترجیح می‌دهند که مقدار تحریک‌شان زیاد باشد مانند: انتخاب شغل‌های مهیج، سؤال‌پرسش از مواد، رانندگی بی‌پروا و غیره؛ در نتیجه این افراد فعالیت‌هایی را انتخاب می‌کنند که دارای برانگیختگی زیاد و خطرناک باشد. خطرجویی با هیجان‌پذیری مرتبط است اما به‌عنوان انگیزه ذاتی در رفتار به حساب نمی‌آید (۸). فراهانی، خدابخشی کولایی و تقوایی (۹)، فیدلر، کری و کری (۱۰)، سیگ و همکاران (۱۱)، کاپناک و همکاران (۱۲)، اسمورتی (۱۳)، استیون‌سان (۱۴) و ماژارول، چرچیم و چلیم (۱۵) نیز در پژوهش‌های خود نشان داده‌اند که هیجان‌خواهی با رفتارهای پرخطر از جمله گرایش به مصرف مواد رابطه دارد و به عبارتی هر چه میزان هیجان‌خواهی فرد بالاتر باشد احتمال ابتلای فرد به رفتارهای پرخطر بیشتر خواهد بود.

یکی دیگر از متغیرهای مهم که به نظر می‌رسد نقش مهمی در تبیین رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دارد خودمهارگری^۳ است. اگرچه گاتفردسون و هیرشی^۴ (۱۹۹۰) خودمهارگری را یک موضوع اصلی در پژوهش‌های جرم‌شناسی شناسایی کرده‌اند، با این حال علایق نظری شدید در حوزه خودمهارگری، به قبل از دهه ۱۹۵۰ برمی‌گردد. خودمهارگری

3. Self-control
4. Gottfredson & Hirschi

1. Risky behaviors
2. Emotionality

را سالووی^۱ تحت عنوان کاربرد صحیح هیجان‌ها نیز معرفی می‌کند و اعتقاد دارد که قدرت تنظیم هیجان‌ها موجب افزایش ظرفیت شخصی برای تسکین دادن خود، درک کردن اضطراب‌ها، افسردگی‌ها یا بی‌حوصلگی‌های متداول می‌شود. افرادی که از نظر خودمهارگری ضعیف‌اند، دائماً با احساس ناامیدی، افسردگی، و بی‌علاقگی به فعالیت دست به‌گریبند، درحالی‌که افراد با مهارت زیاد در این زمینه با سرعت بیشتر می‌توانند ناملایمات را پشت سر گذاشته و میزان مناسبی از احساس‌ها را با تفکر همراه کرده و مسیر درست اندیشه را پیمایند (۱۶). پژوهش‌ها نشان داده‌اند خودمهارگری به منزله یکی از انواع مهارت‌های اجتماعی می‌تواند میزان موفقیت را در زندگی تعیین کند. خودمهارگری با سلامت روانی، روابط بین‌فردی مناسب، پیشرفت در تکالیف، و بهبود عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارد (۱۷). پژوهشی که توسط روبرتز^۲ (به نقل از ۱۸) انجام شده است، نشان داد که افراد وظیفه‌شناس (خودمهارگری از مؤلفه‌های وظیفه‌شناسی است) سطوح بالاتری از فعالیت بدنی، مصرف کمتر مواد و الکل، عادات تغذیه‌ای سالم‌تر، و رانندگی ایمن‌تر را در مقایسه با افراد کمتر وظیفه‌شناس دارند. خودمهارگری یعنی فرد مهارت‌ها، احساس‌ها، و غرایز خود را با وجود برانگیختگی برای عمل داشته باشد. یک کودک یا نوجوان با خودمهارگری بالا مدت زمانی را صرف فکر کردن به انتخاب‌ها و نتایج احتمالی می‌کند و سپس بهترین انتخاب را انجام می‌دهد (۱۸). همچنین یونگ‌چو، کیم و ووپارک (۱۹)، هندن (۲۰)، بلاچینو و پرزپورکا (۲۱) و موسوی‌مقدم، نوری، خدادادی، احمدی، و قیاسی (۲۲) نیز در پژوهش خود رابطه معنی‌داری بین خودمهارگری و رفتارهای پرخطر نشان دادند.

از طرفی خودمهارگری به عنوان عامل مؤثر در ارتکاب جرم و جنایت و رفتارهای انحرافی شناسایی شده است و بر دامنه‌ای از رفتارها مانند رفتارهای انحرافی و لذت‌جویی

درنگیده مؤثر است (به نقل از ۲۳). چيونگ، نیکول و چيونگ (۲۴)، ورا و مون (۲۵)، الاین و جامی (۲۶)، و احمدی و معینی (۲۷) نیز در پژوهش خود نشان دادند که خودمهارگری پایین با رفتارهای پرخطر رابطه دارد.

مشکلات رفتاری دانش‌آموزان نظیر سوءمصرف مواد مخدر و الکل، انحراف‌های اخلاقی و اجتماعی، افت و ترک تحصیلی، حاملگی‌های دوره نوجوانی، و اعمال خشونت و پرخاشگری، نه‌تنها در ابعاد فردی و خانوادگی بلکه در کل جامعه هزینه‌آور بوده و پیامدهای اجتماعی، بهداشتی، و اقتصادی بسیار منفی را به دنبال دارد. در نتیجه ضرورت پیشگیری از رفتارهای پرخطر، مدیریت هیجانی، و خودمهارگری در دوره نوجوانی کاملاً احساس می‌شود. با توجه به کمبود پیشینه پژوهشی کافی درباره شناخت سازه‌های روان‌شناختی مرتبط با رفتارهای پرخطر، این پژوهش درصدد پاسخ‌دهی به این مسئله است که هیجان‌پذیری و خودمهارگری چه ارتباطی با رفتارهای پرخطر دارد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: طرح پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. متغیر هیجان‌پذیری و توانایی خودمهارگری متغیرهای پیش‌بین و رفتارهای پرخطر متغیر ملاک است. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شاغل به تحصیل در مدارس دولتی ناحیه ۲ آموزش و پرورش شهر رشت در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود (تعداد کل: ۴۳۲۵ نفر) که از بین آنها نمونه‌ای به حجم ۲۵۰ دانش‌آموز با مراجعه به جدول کرجسی - مورگان به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. شرایط ورود به پژوهش نداشتن اختلال روان‌پزشکی معنادار و رضایت کامل برای شرکت در پژوهش بود. لازم به یادآوری است که تعداد ۲۵۷ نفر در ابتدا انتخاب شدند که در نهایت ۲۵۰ پرسشنامه کامل شده و وارد تحلیل شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزارهای زیر استفاده شد.

1. Sulloway
2. Roberts

(ب) ابزار

۱. پرسشنامه هیجان‌خواهی زاکرمن^۱: این مقیاس توسط زاکرمن (۱۹۷۱) تهیه شده است و شامل ۴۰ سوال ۲ گزینه‌ای صحیح و غلط است که به عنوان مقیاس تفاوت‌های فردی برای سنجش سطح مطلوب تحریک و برانگیختگی طراحی شده و دارای چهار خرده‌مقیاس تجربه‌طلبی، ماجراجویی، ملال-پذیری، و گریز از بازداری است (۲۸). بیشترین نمره هر فرد در این مقیاس ۴۰ است که هر چه نمره آزمودنی بالاتر باشد، هیجان‌خواهی نیز بالاتر است (۲۹). مطالعه ساختار عاملی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی انجام شد. ضریب اعتبار بازآزمایی برای کل پرسش‌نامه ۰/۷۹، آلفای کرونباخ ۰/۶۴، و ضریب دو نیمه کردن ۰/۶۸ به دست آمد. تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش واریماکس پنج عامل را برای پرسش‌نامه استخراج نمود که به ترتیب عبارت از اضطراب، روان‌آزرده‌گرایی، هیجان‌خواهی تکانشی، فعالیت، مردم‌آمیزی، و پرخاشگری و خصومت بود. روایی همزمان پرسش‌نامه از طریق تحلیل همبستگی‌های به دست آمده با پرسشنامه شخصیتی آیزنک مورد بررسی قرار گرفت. در بحث روایی افتراقی هم پرسشنامه و عامل‌های آن (به جز عامل فعالیت) به بهترین نحو توانسته است بین گروهی از افراد که نمرات بالایی و گروهی از افراد که نمرات پایینی کسب کرده بودند، تمایز قائل شود (۳۰).

۲. پرسشنامه خودمهارگری^۲: این آزمون توسط تانجنی، بامیستر، و بون^۳ (۲۰۰۴) تهیه شده و دارای ۳۶ گویه است. این آزمون با الهام از ابزارهای قبلی و برای برطرف کردن نواقص پرسشنامه‌هایی که برای سنجش خودمهارگری ساخته شده بود، تهیه شد. پاسخ‌های این مقیاس در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از اصلاً شباهت ندارد (۱) تا شباهت خیلی زیاد (۵) درجه‌بندی می‌شود. نمره کل افراد در آزمون در کمترین حالت ۳۶ و بیشترین حالت ۱۸۰ خواهد بود. روایی آزمون

توسط متخصصان تأیید شده است. برای مثال حسین خانزاده و همکاران (۳۱) در پژوهش خود روایی این آزمون را ۰/۸۸ گزارش کرده‌اند. در برآورد همسانی درونی، اعتبار آزمون بالا گزارش شده است بدین گونه که آلفای کرونباخ در دو نمونه پژوهش تانجنی و همکاران ۰/۸۹ بود (۳۲). همچنین هادی، اسکندری، سهرابی، معتمدی، و فرخی آلفای کرونباخ برای این آزمون را ۰/۸۳ گزارش کرده‌اند (۳۳).

۳. پرسشنامه رفتارهای پرخطر^۴: این پرسشنامه توسط زادمحمدی و همکاران (۱۳۹۰) به منظور تعیین میزان شیوع و شناسایی عوامل محافظ و مشوق رفتارهای پرخطر ساخته شده است و دارای ۳۸ گویه است که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) به ارزیابی نظر پاسخگویان می‌پردازد. این مقیاس دارای ۷ مؤلفه گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به خشونت، گرایش به رابطه و رفتار جنسی، گرایش به رابطه با جنس مخالف، و گرایش به رانندگی خطرناک است. ویژگی روان‌سنجی در نسخه هنجار شده در رابطه با تشخیص تفاوت بین گروه‌ها امیدوارکننده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. اعتبار مقیاس خطرپذیری کرونباخ ۰/۶۷ گزارش شده است. اعتبار مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی به روش همسازی درونی و با کمک آلفای کرونباخ و روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی مورد بررسی قرار گرفت. میزان اعتبار آزمون و خرده‌مقیاس‌های آن در سطح مناسب و مطلوبی بود، به طوری که میزان اعتبار آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی ۰/۹۳۸، سیگار کشیدن ۰/۹۳۱، مصرف مواد مخدر ۰/۹۰۶، مصرف الکل ۰/۹۰۷، رابطه و رفتار جنسی ۰/۸۵۶، و گرایش به جنس مخالف ۰/۸۰۹ به دست آمد (۳۴).

1. Zuckerman's trait sensation-seeking scale
2. Self-control questionnaire
3. Tangney, Baumeister & Boone

4. High-risk behaviors questionnaire

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش اعم از میانگین و انحراف استاندارد برای کل نمونه پژوهش گزارش شده است. کلاین (۳۷) بر این باور است در نمونه‌های بالای ۱۰۰ نفر نتایج آزمون کالموگروف-اسمیرنف معمولاً معنی‌دار می‌شود، بنابراین این آزمون برای بررسی نرمال بودن متغیرها در پژوهش حاضر که تعداد نمونه آن ۲۵۰ نفر بود، مناسب

نیست. پیشنهاد وی این است که وقتی حجم نمونه بالای ۱۰۰ نفر است از شاخص چولگی و کشیدگی برای بررسی نرمال بودن استفاده شود. کلاین (۳۵) بیان می‌کند که اگر قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها به ترتیب از ۳ و ۱۰ کمتر باشد، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع متغیرها نرمال است. در جدول ۱ نتایج شاخص‌های چولگی و کشیدگی برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها گزارش شده است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش به تفکیک گروه‌ها (تعداد = ۳۰۰)

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
خودمهارگری	۹۲/۳۲	۱۶/۷۶	۰/۴۱	-۰/۶۸
هیجان‌خواهی شدید	۴/۶۵	۱/۸۷	-۰/۴۹	-۰/۶۹
تجربه‌خواهی	۵/۴۵	۱/۶۱	-۱/۰۹	۱/۱۴
عدم بازداری	۳/۷۸	۱/۶۵	۰/۴۱	-۰/۱۷
حساسیت به کسالت	۴/۴۹	۱/۵۲	-۰/۳۰	۰/۳۲
هیجان‌خواهی کل	۱۸/۳۸	۴/۹۵	-۱/۲۷	۱/۶۵
گرایش به مواد مخدر	۲۴/۰۴	۵/۳۶	۰/۶۳	۰/۲۱
گرایش به الکل	۱۸/۹۰	۴/۵۲	۰/۳۲	۰/۲۱
گرایش به سیگار	۱۶/۳۶	۳/۵۹	۰/۴۵	۰/۰۱
گرایش به خشونت	۱۶/۰۵	۳/۶۷	-۰/۶۶	۰/۹۸
گرایش به رابطه و رفتار جنسی	۱۲/۵۰	۲/۶۹	-۰/۱۱	۱/۲۳
گرایش به رابطه با جنس مخالف	۱۱/۴۶	۳/۱۹	۰/۴۵	-۰/۲۴
گرایش به رانندگی خطرناک	۱۸/۲۷	۴/۸۹	۰/۳۴	-۰/۱۳
رفتارهای پرخطر	۱۱۷/۵۹	۲۱/۳۰	۰/۸۷	۰/۳۵

با توجه به جدول ۱، قدر مطلق آماره چولگی برای تمامی همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده کرد. در متغیرها کمتر از ۳ و قدر مطلق کشیدگی متغیرها نیز کمتر از ۱۰ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که توزیع متغیرها نرمال است و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک مانند ضریب

همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده کرد. در جدول ۲ ماتریس همبستگی رابطه خودمهارگری با رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان گزارش شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی رابطه توانایی خودمهارگری و رفتارهای پرخطر

شماره	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	خودمهارگری	۱								
۲	گرایش به مواد مخدر	-۰/۲۶ ^{***}	۱							
۳	گرایش به الکل	-۰/۲۹ ^{***}	۰/۶۴ ^{***}	۱						
۴	گرایش به سیگار	-۰/۲۳ ^{***}	۰/۶۴ ^{***}	۰/۵۴ ^{***}	۱					
۵	گرایش به خشونت	-۰/۲۴ ^{***}	۰/۳۴ ^{***}	۰/۲۴ ^{***}	۰/۳۵ ^{***}	۱				
۶	گرایش به رابطه و رفتار جنسی	-۰/۲۳ ^{***}	۰/۳۹ ^{***}	۰/۲۷ ^{***}	۰/۴۳ ^{***}	۰/۶۷ ^{***}	۱			

۷	گرایش به رابطه با جنس مخالف	-۰/۲۴**	۰/۵۹**	۰/۵۵**	۰/۵۸**	۰/۴۱**	۰/۵۶**	۱	۱
۸	گرایش به رانندگی خطرناک	-۰/۲۲**	۰/۶۵**	۰/۵۶**	۰/۵۹**	۰/۳۲**	۰/۳۹**	۰/۶۲**	۰/۸۱**
۹	رفتارهای پرخطر	-۰/۳۳**	۰/۸۴**	۰/۷۵**	۰/۷۸**	۰/۵۹**	۰/۶۵**	۰/۸۰**	

**p<۰/۰۱ *p<۰/۰۵

بنابراین با افزایش خودمهارگری دانش‌آموزان میزان رفتارهای پرخطر آنها یعنی گرایش به مواد مخدر، الکل، سیگار، خشونت، رابطه و رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف، و گرایش به رانندگی خطرناک کاهش می‌یابد. ماتریس همبستگی رابطه هیجان‌پذیری و رفتارهای پرخطر در جدول ۳ گزارش شده است.

با توجه به جدول ۲، رابطه خودمهارگری با گرایش به مواد مخدر (-۰/۲۶)، گرایش به الکل (-۰/۲۹)، گرایش به سیگار (-۰/۲۳)، گرایش به خشونت (-۰/۲۴)، گرایش به رابطه و رفتار جنسی (-۰/۲۳)، گرایش به رابطه با جنس مخالف (-۰/۲۴)، گرایش به رانندگی خطرناک (-۰/۲۲)، و رفتارهای پرخطر کل (-۰/۳۲) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

جدول ۳: ماتریس همبستگی رابطه هیجان‌پذیری و رفتارهای پرخطر

متغیر	گرایش به مواد مخدر	گرایش به الکل	گرایش به سیگار	گرایش به خشونت	گرایش به رابطه و رفتار جنسی	گرایش به رابطه با جنس مخالف	گرایش به رانندگی خطرناک	رفتارهای پرخطر
هیجان‌خواهی شدید	۰/۲۵**	۰/۲۶**	۰/۳۶**	۰/۴۰**	۰/۳۲**	۰/۲۸**	۰/۳۵**	۰/۴۱**
تجربه‌خواهی	۰/۱۴*	۰/۲۲**	۰/۲۰**	۰/۴۲**	۰/۳۲**	۰/۲۰**	۰/۲۵**	۰/۳۱**
عدم بازداری	۰/۱۳*	۰/۱۹**	۰/۲۳**	۰/۲۶**	۰/۱۸**	۰/۱۵**	۰/۲۰**	۰/۲۵**
حساسیت به کسالت	۰/۱۸**	۰/۲۶**	۰/۳۰**	۰/۴۰**	۰/۳۰**	۰/۲۳**	۰/۲۵**	۰/۳۵**
هیجان‌خواهی کل	۰/۲۴**	۰/۳۱**	۰/۳۷**	۰/۵۰**	۰/۳۸**	۰/۲۹**	۰/۳۶**	۰/۴۵**

**p<۰/۰۱ *p<۰/۰۵

نتیجه آزمون رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون گرایش به مواد مخدر بر متغیرهای پیش‌بین در جدول ۴ ارائه شده است.

با توجه به جدول ۳، می‌توان گفت که بین هیجان‌خواهی و مؤلفه‌های آن یعنی هیجان‌خواهی شدید، تجربه‌خواهی، عدم بازداری و حساسیت به کسالت با رفتارهای پرخطر و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون گرایش به مواد مخدر بر متغیرهای پیش‌بین

گام	مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	p	R	R ²	ΔR ²
۱	رگرسیون	۵۹۵/۹۲	۱	۵۹۵/۹۲	۲۲/۱۸	۰/۰۰۱	۰/۲۶	۰/۰۷	۰/۰۷
	باقیمانده	۸۰۰۶/۵۰	۲۹۸	۲۶/۸۶					
۲	رگرسیون	۱۰۷۰/۹۵	۲	۵۳۵/۴۷	۲۱/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۳۵	۰/۱۲	۰/۰۵
	باقیمانده	۷۵۳۱/۴۸	۲۹۷	۲۵/۳۵					

متغیرهای پیش‌بین ۱۲ درصد از واریانس متغیر ملاک یعنی گرایش به مواد مخدر را تبیین و پیش‌بینی می‌کنند.

بر اساس نتایج جدول ۴ می‌توان نتیجه گرفت در تبیین گرایش به مواد مخدر از روی متغیرهای پیش‌بین، مجموع

(به نقل از ۳۶)، یا فکر می‌کند قوانین حاکم بر نظام طبیعت در مورد سایرین مصداق دارد و خودش مستثنی است بنابراین اگر با سرعت زیاد رانندگی کند برایش مشکلی پیش نمی‌آید (۳۷). نوجوانان تمایل به کشف و تجربه موقعیت‌های جدید و مخاطره‌آمیز دارند و این کار احتمال زندگی کوتاه و مرگ زودهنگام را در آنها افزایش می‌دهد. برخورداری از خودمهارگری به عنوان یک ظرفیت روان‌شناختی احتمال گرایش به رفتارهای پرخطر را در نوجوانان کاهش می‌دهد. خودمهارگری به منزله یکی از انواع مهارت‌های اجتماعی می‌تواند میزان موفقیت فرد را در زندگی تبیین کند. البته افرادی که در خودمهارگری شکست می‌خورند غالباً ادعا می‌کنند رفتار تحت مهار آنها نیست. با این حال، پژوهشگران معتقدند که بسیاری از تکانه‌ها کم و بیش تحت مهار ماست؛ یعنی مثلاً اگر یک اسلحه بر سر فرد گذاشته شده و تهدید به شلیک شود، آن وقت فرد قادر خواهد بود از وسوسه خوردن یک کیک شکلاتی اجتناب کرده، و یا از کشیدن سیگار و مشاخره با همسر خودداری کند (۳۶). به‌طور کلی تربیت کودک و نوجوان در خانه و مدرسه خودمهارگری وی را تحت تأثیر قرار می‌دهد بدین معنا که شیوه تربیتی، عمل فرد را برای شرکت در رفتارهای پرخطر تحت تأثیر قرار می‌دهد.

یافته دیگر پژوهش نشان داد بین هیجان‌خواهی و مؤلفه‌های آن یعنی هیجان‌خواهی شدید، تجربه‌خواهی، عدم بازداری، و حساسیت به کسالت با رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دختر دبیرستانی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ به عبارت دیگر با افزایش هیجان‌خواهی دانش‌آموزان میزان رفتارهای پرخطر آنها یعنی گرایش به مواد مخدر، الکل، سیگار، خشونت، رابطه و رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف، و گرایش به رانندگی خطرناک افزایش می‌یابد که با نتایج پژوهش‌های اسمورتی (۱۳)، استیون‌سان (۱۴)، فراهانی، خدابخشی کولایی، و تقوایی (۹)، فیدلر، کری، و کری (۱۰)، کایناک و همکاران (۱۲)، و سیگ و همکاران (۱۱) مبنی بر ارتباط بین هیجان‌پذیری و رفتارهای پرخطر همسو است.

خودمهارگری ۷ درصد و هیجان‌خواهی شدید ۵ درصد از تغییرات گرایش به مواد مخدر را پیش‌بینی می‌کنند. میزان F مشاهده شده برای متغیرهای پیش‌بین در سطح ۰/۰۰۰۱ معنادار است. این یافته نشان می‌دهد که این دو متغیر به صورت معنی‌داری قادر به پیش‌بینی گرایش به مواد مخدر هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه هیجان‌پذیری و خودمهارگری با رفتارهای پرخطر انجام شد. نتایج نشان داد که بین توانایی خودمهارگری با رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد؛ به عبارت دیگر با افزایش خودمهارگری دانش‌آموزان، میزان رفتارهای پرخطر آنها یعنی گرایش به مواد مخدر، الکل، سیگار، خشونت، رابطه و رفتار جنسی، رابطه با جنس مخالف، و گرایش به رانندگی خطرناک کاهش می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های یونگ‌چو، کیم و ووپارک (۱۹)، هندن (۲۰)، بلاچینو و پرزیورکا (۲۱)، موسوی‌مقدم، نوری، خدادادی، احمدی و قیاسی (۲۲)، علیوردی‌نیا و همکاران (۳۶)، محمدی مصیری، شفیع‌فرد، داوری و بشارت (۱۷) و چیونگ، نیکول و چیونگ (۲۴) همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که نوجوانی دوره مهمی برای شروع رفتارهای پرخطر است، زیرا نوجوانی یکی از مهم‌ترین مراحل زندگی فرد است که در این مرحله فرد دستخوش تغییر و تحولات بسیاری می‌شود. از جمله خصایص و ویژگی‌هایی که در دوران بلوغ به وجود می‌آید احساس‌های تند، احساس خستگی، منزوی بودن، تعارض و ستیزه‌جویی اجتماعی، عدم اعتماد به خود و انواع نگرانی است. کودک حرف‌شنو و دیگرپرو قبلی حالا تبدیل به فردی می‌شود که دوست دارد نظر و سلیقه خود را مطرح کند. در این دوره نوجوان به دلیل خودمیان‌بینی، درک و دریافت صحیحی از رفتارهای پرخطر ندارد و تصور می‌کند مثلاً یک یا چند بار مصرف مواد مخدر موجب وابستگی به مواد و اعتیاد نمی‌شود

ورزش‌های خطر آفرین از قبیل سقوط آزاد و پرش در ارتفاع بلند، کوه‌نوردی، موتورسواری، چتربازی، خلبانی، و اتومبیل‌رانی بیشتر علاقه دارند.

یافته دیگر پژوهش نشان داد که می‌توان رفتارهای پرخطر را از روی هیجان‌پذیری و خودمهارگری به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کرد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که با افزایش میزان خودمهارگری میزان رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان کاهش می‌یابد اما با افزایش میزان هیجان‌خواهی شدید، تجربه‌خواهی و حساسیت به کسالت میزان رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. این یافته با یافته‌های پژوهش یونگ‌چو، کیم و وپارک (۱۹)، هندن (۲۰)، بلاچینو و پریپورکا (۲۱)، موسوی‌مقدم، نوری، خدادادی، احمدی و قیاسی (۲۲)، فراهانی، خدابخشی، کولایی و تقوایی (۹)، فیدلر، کری و کری (۱۰)، سیگ و همکاران (۱۱)، علیوردی‌نیا و همکاران (۳۶) و اسمورتی (۱۳) همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت هیجان‌خواهی میزان شیوع بالایی در بین نوجوانان و جوانان دارد و گاه منجر به اختلال در عملکرد تحصیلی، اجتماعی، و زندگی خانوادگی می‌شود. هیجان‌خواهی با آغاز در دوران کودکی عامل خطر مهمی برای سایر اختلال‌های عاطفی و رفتاری شامل اضطراب نوجوانی و بزرگسالی، اختلال تغذیه و خوردن، افسردگی، و رفتارهای پرخطر است (۳۸).

هیجان‌خواهی در دوران کودکی پیش‌بینی‌کننده قدرتمندی برای اختلال‌های روان‌پزشکی و رفتارهای پرخطر در دوران نوجوانی است. نگرانی‌های دوران کودکی، آنقدرها که قبلاً تصور می‌شد گذرا یا بی‌خطر نیست. کودکان هیجان‌خواه چون نمی‌توانند به خوبی سایر کودکان از عهده کارهایشان برآیند، نگران می‌شوند و این حالت بر اعتمادبه‌خود آنها تأثیر بلندمدتی می‌گذارد. والدین نخستین کسانی هستند که هیجان‌خواهی را در فرزند پدید می‌آورند. بسیاری از مسائل و گرفتاری‌های فرزندان در هماهنگ شدن با محیط، از تصویر ذهنی آنها از وجودشان سرچشمه می‌گیرد. تصویر ذهنی

هیجان‌پذیری به عنوان بخشی از زندگی هر انسان، در حد متعادل آن به عنوان سازش‌یافته تلقی می‌شود مخصوصاً در دوران نوجوانی که یکی از خصوصیات اصلی آن هیجان است. هیجان در همه افراد دیده می‌شود ولی نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ سال بسیار بیشتر از دیگران تحت تأثیر این هیجان‌پذیری قرار می‌گیرند. نوجوانان در دوران بلوغ زودانگیخته بوده به گونه‌ای که واکنش آنها در برابر مسائل غالباً از کودکان شدیدتر و پرهیجان‌تر است. آنها گاه تحت تأثیر هیجان دست به کارهای عجیب و غریب و خارق‌العاده می‌زنند و هیجان‌های مرضی که جنبه مزمن و مداوم داشته باشند فرد را درمانده کرده و استفاده صحیح از بخش عمده‌ای از توانمندی‌ها و ظرفیت‌ها را که کاهش می‌دهد که همه این مسائل در نوجوانی به اوج خود می‌رسد. در مجموع حالات روان‌شناختی انسان شامل فکر، رفتار، و هیجان است. گاهی هیجان‌ها، رفتار را تعیین می‌کنند. اگر هیجان را نشناسیم نمی‌توانیم هیجان و رفتار را مدیریت کنیم. رفتارهایی که انجام می‌دهیم بیشتر به دلیل نشناختن رفتار یک احساس بلا تکلیفی می‌دهد و به نوعی احساس درماندگی نتیجه آن می‌شود و انسان را به سمت رفتارهای پرخطر سوق می‌دهد. هیجان‌خواهی دانش‌آموزان، از یک طرف خطرپذیری در جهت کسب لذت را در دانش‌آموزان افزایش خواهد داد به گونه‌ای که آنها در جهت کسب لذت و رفع یکنواختی مشروب و یا مواد مصرف می‌کنند و یا سایر رفتارهای پرخطر را انجام می‌دهند و از سوی دیگر آنها خطرات و پیامدهای منفی گرایش به این گونه رفتارها را برای خود کم و ناچیز می‌شمارند؛ مثلاً آنها با وجود مصرف گاه‌به‌گاه مشروب و یا مواد مخدر یا درگیر شدن در رفتارهای پرخطر جنسی، پیامدها و خطرات آن را برای خود ناچیز قلمداد کرده و با افکاری غیرمنطقی نظیر «با مصرف تفریحی که معتاد نمی‌شوم» یا «حالا مصرف کنم تا بعد چه می‌شود» خود را در مقابل این خطرات قوی و مصون می‌دانند. نتایج پژوهش مازارول، چرچیم، و چلیم (۱۵) نیز نشان داد افراد هیجان‌خواه رفتار جنسی بیشتر و متنوع‌تری دارند و به انجام

با استفاده از روش پرسشنامه بود بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی و سایر ابزارهای سنجش هم استفاده شود. همچنین از آنجایی که به نظر می‌رسد میزان و شدت هیجان‌پذیری، خودمهارگری، و رفتارهای پرخطر در دو جنس تحت تأثیر تفاوت‌های جنسیتی و زیست‌شناختی متفاوت است پیشنهاد می‌شود به بررسی رابطه این متغیرها در نوجوانان پسر هم پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود در برنامه‌های درسی و آموزشی مدارس متوسطه و جلس‌روش‌های مدیریت هیجان‌ها و مهارت خودمهارگری، آثار زیان‌بار موادمخدر و سایر رفتارهای پرخطر به نوجوانان در قالب برنامه درسی تلفیقی، آموزش داده شود.

تشکر و قدردانی: این پژوهش با مجوز صادره از اداره آموزش و پرورش شهرستان رشت با شماره ۵۴/۱۲۴۶۵ در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ اجرا شد. بدین وسیله از تمامی دست‌اندرکاران آموزش و پرورش، مدیران و مربیان مدارس و تمامی افراد شرکت‌کننده در پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: انجام این پژوهش برای نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافع را به دنبال نداشته است.

نادرست سبب هیجان‌خواهی افراطی می‌شود و در رفتار و شخصیت آنها تأثیر بسیار نامطلوبی می‌گذارد. هیجان‌خواهی اگر همراه با خودمهارگری پایین باشد می‌تواند پیش‌بینی‌کننده خوبی برای انجام رفتارهای پرخطر توسط نوجوان گردد زیرا افرادی که خودمهارگری پایین‌تری دارند سازش‌یافتگی روان‌شناختی نامطلوب، روابط بین‌فردی نامناسب، و عملکرد بسیار پایینی در تکالیف خود دارند (۲۵). افرادی که خودمهارگری پایین‌تری دارند میل به انجام رفتارهای پرخطر مانند مصرف الکل دارند و رفتارهای ناسالم زیادی را از خود بروز می‌دهند. یک کودک یا نوجوان دارای رفتارهای پرخطر یا تشخیص رفتار مطلوب از رفتار نامطلوب را یاد نگرفته است یا این تشخیص را یاد گرفته اما شیوه‌های مهار کافی را کسب نکرده است تا رفتارهای پرخطر خود را تحت تشخیص خود اداره کند.

دوران نوجوانی بهترین زمان برای مهار هیجان‌های آسیب‌رسان و تمرین خودمهارگری است زیرا مدیریت و تنظیم هیجان‌ها از مواردی است که در زیرمجموعه تنظیم رفتارها، خصوصاً در سن ۱۸-۱۷ سالگی طبقه‌بندی می‌شود. چراکه در این سن مجموعه‌ای از ساختارهای قشری و زیرقشری مغز در مهار هیجان‌ها و رفتارها نقش دارند (۳۹). در هر صورت پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز همراه بوده است. با توجه به اینکه از محدودیت‌های پژوهش حاضر استفاده از نمونه‌گیری در دسترس و جمع‌آوری اطلاعات فقط

References

1. Rahmani M, Ghasemi V, Hashemianfar A. Investigation of the Effect of Social Relations on High-Risk Behaviors of Adolescents of Bojnourd City, Iran. *Journal of Applied Sociology*. 2016; 61 (1): 1-26. [Persian]. [\[link\]](#)
2. Mohammadkhani Sh. Prevalence of cigarette smoking, alcohol drinking and illegal drugs use among Iranian adolescents. *Journal of Kerman university of Medical science*. 2012; 19(1): 32-48. [Persian]. [\[link\]](#)
3. Ghazinejad M, Savalanpoor E. Investigating the relationship between social exclusion and preparedness for addiction. *Journal of Social Problems of Iran (Kharazmi University)*. 2008; 16(63): 139-180. [Persian]. [\[link\]](#)
4. Soleymaninia L, Jazayeri A.R, Mohamadkhani P. Soleymani nia L, Jazayeri A, Mohamad khani P. The Role of Positive and Negative Mental Health in Adolescent's Health Risk Behaviors. *Social Welfare*. 2006; 5 (19): 75-90. [Persian]. [\[link\]](#)
5. Field CA, Caetano R, Nelson S. Alcohol and violence related cognitive risk factors associated with the perpetration of intimate partner violence. *J Fam Violence*. 2004; 19: 249-253. [\[link\]](#)
6. Taylor KW, Kliewer W. Violence exposure and early adolescent's alcohol. Use an exploratory study of family risk and protective factors. *J Child Fam Stud*. 2006; 15: 201-215. [\[link\]](#)
7. Mokhtari Z, MirMehdi R. The relationship between emotion-seeking and high-risk behaviors in adolescents in Hamedan. *Specialized Journal of Hamadan Law Enforcement*. 2014; 2(44): 1-21. [Persian]. [\[link\]](#)
8. Hoseyninasab astane Z. Comparison of emotionality, problem-solving styles, and stress coping strategies in substance abusers and normal people. *Master's Degree in Psychology*. Islamic Azad University. 2014. [Persian].
9. Farahani Z, Khodabakhshi kolaei A, Tagvaei D. Comparison of brain, behavioral and excitement systems in cigarettes and hookahs consumers and non-abusive women (Case Study of Tehran). *Quarterly Nursing of vulnerable groups*. 2016; 3(9): 52-62. [Persian]. [\[link\]](#)
10. Fielder RL, Carey KB, Carey MP. Predictors of initiation of hookah tobacco smoking: A one-year prospective study of first-year college women. *Psychol Addict Behav*. 2012; 26(4): 963-968. [\[link\]](#)
11. Sage M, Bates JS, Myslinski DE, winters JS, De Jesus MA, Brandon G. Behavioral measurement of sensation seeking shows positive association with risky behaviors. *ScholarWorks*. 2015. [\[link\]](#)
12. Kaynak O, Meyers K, Kimberly MC, Vincent KB, winters KC, Arria AM. Relationships among parental monitoring and sensation seeking a development of substance use disorder among College students. *Addict Behav*. 2013; 38: 1457- 1463. [\[link\]](#)
13. Smorti M. Sensation seeking and self-efficacy effect on adolescents' risky driving and substance abuse. *Procedia social and Behavioral Sciences*. 2013: 638-642. [\[link\]](#)
14. Steven son LD. The influence of treatment motivation, treatment status and social networks on perceived social support of women with substance use or co-occurring disorders. *Case Western Reserve University, ProQuest Dissertations Publishing*. 2009. [\[link\]](#)
15. Mazharul HM, Chorchen H, Chyelim B. Effects of impulsive sensation seeking, aggression and risk-taking behavior on the vulnerability of motorcyclists. *Asian Transport Studies*. 2010; 1(2): 165-180. [\[link\]](#)
16. Safari Dehkhargani N. Comparison of the efficacy of Perkinson's momentum control and self-control training on decreasing inflammation in adolescent girls in Tehran. *Theses Master of General Psychology, Tehran: Allameh Tabatabaei University*. 2008. [Persian].
17. Mohamadi Masiri F, Shafieifard Y, Davari M, Besharat MA. The role of self-control, quality of relationship with parents and school environment in mental health and antisocial behaviors of adolescents. *Journal of Developmental Psychology: Iranian psychologists*. 2013; 8(32): 397-404. [Persian]. [\[link\]](#)
18. Fryt J, Karolina C. Cognitive control, reward sensitivity and risk- taking in adolescence – research perspectives of the dual systems model. *Postępy Psychiatrii Neurologii*. 2015; 24 (4): 231-238. [\[link\]](#)

19. Young Cho H, Kim DJ, Woo Park J. Stress and adult smartphone addiction: Mediation by self-control, neuroticism, and extraversion. *Journal of Stress & Health*. 2017; 23. [\[link\]](#)
20. Henden E. Addiction as a disorder of self-control. Oslo and Akershus University College of Applied Sciences. 2016. [\[link\]](#)
21. Błachnio A, Przepiorka A. Dysfunction of self-regulation and self-control in facebook Addiction. *Psychiatr Q*. 2015; 87(3): 493-500. [\[link\]](#)
22. Mousavi Mogadam R, Noori T, Khodadadi T, Ahmadi A, Giasi GR. Association of Internet Addiction and Self-Control with Mental Health Among Students of the University of Applied Sciences and Technology, Ilam City, Iran. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research*. 2017; 15(1): 1-8. [Persian]. [\[link\]](#)
23. Rafiei Honar H, Janbozorgi M. Relationship between religious orientation and self-control. *Psychology and Religion*. 2010; 1(3): 31-42. [Persian]. [\[link\]](#)
24. Cheung W, Nicole W, Cheung Y. Self-control, social factors, and delinquency: A test of the general theory of crime among adolescent in Hong Kong. *J Youth Adolesc*. 2008; 37: 412-430. [\[link\]](#)
25. Vera P, Eliseo M. An empirical test of low self-control theory among Hispanic youths. *Youth violence and Journal justice*. 2013; 11: 179-193. [\[link\]](#)
26. Elaine MM, Jamie T. Substance Use, Self-Esteem, and self-efficacy among homeless and runaway youth in New Orleans. *Child Adolesc Social Work J*. 2012; 29(2): 123-136. [\[link\]](#)
27. Ahmadi H, Moeini M. Investigating the relationship between social skills and high risk behaviors of youth. *Strategic research on security and social order*. 2015; 4: 1-34. [Persian]. [\[link\]](#)
28. Zuckerman M, Kolin EA, Price L, Zoob I. Development of a sensation-seeking scale. *J Consult Psychol*. 1964; 28(6): 477-482. [\[link\]](#)
29. Ekhtiari H, Safaei H, Esmaeeli G, Atefvahid MK, Edalati H, Mokri A. Reliability and validity of persian versions of Eysenck, Barratt, Dickman and Zuckerman Questionnaires in Assessing Risky and Impulsive Behaviors. *IJPCP*. 2008; 14(3): 326-336. [Persian]. [\[link\]](#)
30. Rezaeian A, Naeiji MR. Excitement and personality effects on job satisfaction study in Iran's oil industry. *Management Outlook Magazine*. 2009; 5(33): 69-76. [Persian]. [\[link\]](#)
31. Hosseinkhanzadeh A, Taher M, Mohammadi H, Heydari H, Hemati F, Yari A. The role of self-regulation strategies and self-control ability in explaining of problem solving styles. *sjimu*. 2015; 23(3): 109-122. [Persian]. [\[link\]](#)
32. Tangney JP, Baumeister RF. High self-control predicts good adjustment, less pathology better grades, and interpersonal success. *J Pers*. 2004; 72: 271-322. [\[link\]](#)
33. Hadi S, Eskandari S, Sohrabi F, Motamedi A, Farokhi N. Structural model of prediction of marital commitment based on attachment styles and self-control mediators and early maladaptive schemas (in individuals with emotional exaggerated relationships). *Quarterly Journal of Counseling and Psychotherapy*. 2016; 7(28): 33-60. [Persian]. [\[link\]](#)
34. Zadehmohammadi A, Ahmadabadi Z, Heydari M. Construction and Assessment of Psychometric Features of Iranian Adolescents Risk-Taking Scale. *Iran J Psychiatry. (Thought and Behavior)*. 2011; 17(3): 218-225. [Persian]. [\[link\]](#)
35. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. Second edition. New York: The Guilford Press. 2011.
36. Aliverdinia A, Yonesi E. The effect of level of self-control on crime commitment; among university students. *Strategy for Culture*. 2015; 9, 4: 45-58. [Persian]. [\[link\]](#)
37. McCuller WJ, Sussman S, Dent CW, Teran L. Concurrent prediction of drug use among high-risk youth. *Addict Behav*. 2008; 26 (1): 131-172. [\[link\]](#)
38. Ahadi H, Jomhori F. Psychology of adolescence and adolescence (young, middle aged and aging). Tehran: Derakhshan. 2016. [Persian]. [\[link\]](#)
39. Herbert JD, Gaudiano BA, Rheingold AA, Myers VH. Social skills training augments the effectiveness of cognitive behavioral group therapy for social anxiety disorder. *Behavior Therapy*. 2014; 12: 711-771. [\[link\]](#)

The Role of Emotionality and Self-control Ability in Explaining Risk Behaviors in Students

Kobra Delalatgar Langroude¹, Abbas Ali Hosseinkhanzadeh^{*2}, Mahboobe Taher³, Arezoo Mojarrad⁴

1. M.A. in General Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Rasht, Iran

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Shahrood Branch, Shahrood, Iran

4. M.A. in Family Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

Received: September 6, 2017

Accepted: January 20, 2018

Abstract

Background and Purpose: The broad concept of risk behavior is including a series of behaviors which brought serious losses not only for involved person and important people in his life, but is caused inadvertent damage to innocent people. The most common risky behaviors are including risky driving, running away from home, substance abuse, risky sexual behaviors, alcohol and drugs, smoking, unhealthy dietary habits and lack of physical activity. Generally according to importance of prevention of risky behavior in adolescents, present research aims to investigate the role of emotionality and self-control ability in explaining risky behavior in female high school students.

Method: The design of this study was descriptive with correlational method and the research population included all female high school students in Rasht in the academic year 2015-2016, 250 of whom were selected by convenient sampling method. *Zuckerman's trait sensation-seeking scale* (1971), *self-control questionnaire* (Tanji & Bamister (1994), and *risky behavior questionnaire* (Zadeh Mohammadi, Ahmad Abadi & Heydari, 2010) were used as a research tools. Data analysis was performed using correlation and multiple regression.

Results: Analysis of present research indicate there is a significant relationship between self-control and emotionality with risky behaviors ($p < 0/01$). The results indicate emotionality and self-control can predict 12% of risky behaviors ($p < 0/0001$).

Conclusion: Emotions are revealed much faster than logic and cognition, so they can lead to high-risk behaviors, but self-control by helping to regulate emotions in an appropriate manner and modifying them reduces risky behaviors.

Keywords: Excitement, self-control, risky behaviors, Students

---

Citation: Langroude K, Hosseinkhanzadeh A, Taher M, Mojarrad A. The role of emotionality and self-control ability in explaining risk behaviors in students. Quarterly Journal of Child Mental Health. 2018; 5(1): 25-35.

---

*Corresponding author: Abbas Ali Hosseinkhanzadeh, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran
Email: Abbaskhanzade@gmail.com   Tel: (+98) 013-33960274